

Vd. 174.
1.

Contenta in hoc Volumine I.:

1. Strauß, Gadofr., de capitatione. Visemburgae 1746.
2. Rechmann, Joh. Valerm., tractatus de eo, quod circa equos publice privatimque iustum est. Visemb. 1749.
3. Hackmann, Rodoc., dissert. de iure albinagii. Argent. 1806.
4. Kanniga, Joh. Petr., subsidia interpretationis doctrinalis pacis religiosae et Westphalicae, ac utriusque synopsis historica. Wirceburgi 1741.
5. Koeler, Joh. Dav., dissert. de prima pace religiosa Norimbergensi. Altorpii 1732.
6. Ruder, Christn. Gottl., dissert. de vitio peccorum venalium. Jenae 1740.
7. Lederer, Mich. Frid., discursus de iure stupulae. Wittenb. 1668.
8. Wildvogel, Christ., dissert. de iure retentionis inter status Imperii. Jenae 1700.
9. Ludewig, Joh. Petr., paradoxorum iuris, maxime publici. Italae 1707.
10. Hildebrand, Henr., dissert. de iure wildfangitatus serenissimo Electori Palatino proprio. Altorff. 1723.
11. Thomasi, Christ., dissert. de praescriptione Regalium ad iura subditorum non pertinente. Italae 1696.
12. de Bunau, Henr., dissert. de iure circa rem monetariam in Germania. Lipsiae 1716.
13. Rhetii, Joh. Frid., dissertat. de iure portuum. Francofurti ad Viadr. 1671.
14. Heuenerrod, Joh. Casp., dissert. de iure vectigalium Harburgi Catt. 1689.

15. de Munchhausen, Phil. Adolph., Doctrina de iure ministeriarum excipendi a Principe dimissionem. Halae 1716.
16. Leysler, August., Minister Principis delinquens. Vitemb. et Lips. 1735.
17. Pestel, Frid. Ulr., meditamentum de iure circa lateraria. Rintelii 1746.
18. Bassirellet, Gebk. Christ., Dissert. de eo, quod iustum et aequum videtur in praescriptione immunitatis ab oneribus publicis. Vitemb. 1748.
19. Hildebrand, Henr., Dissert. de equo sequelae et ad alia forvitia destinato atque de equo equestri et feudali. Altorf. 1737.
20. Mencica, Godoff. Ludov., ius fisci merito adhaerens Imperio. Vitebergae 1735.
21. Pestel, Frid. Ulr., exercitatio de communione perpetua metallifodinarum inter constitutus Imperii durante quantumvis venae omnes in alterius recesserint territorium. Rintelii 1737.
22. Schmid, Achat. Lud. Car., commentatio de iuris collectandi cum territoriali superioritate necesse haud necessario. Jenae. (cum quibusd. Anst.)

ini-
rb.
te-
m
ri-
st-
i.
8
er-
m-
er
le
nit.)

10

10.

⁸⁹
Q. D. B. V.

DISSERTATIO PVBLICA
DE

IVRE WILDFANGIATVS
SERENISSIMO ELE-
CTORI PALATINO
PROPRIO

SVB MODERAMINE

HENRICI HILDEBRANDI, JCTI
SERENISSIMI DVC. PALAT. SOLISBAC.
NEC NON REIP. NORIC. CONSIL.
ET PROF. PVBL.

14.

IN NORICORVM VNIVERSITATE

D. IX. IVN. MDCCXVII
SOLENNITER VENTILATA

29

FRANCISCO MAVRITIO DE LOEWEN
PALATINO. ^{5/2}

ALTORFI

RECVD. IOD. GVIL. KOHLESIVS, VNIV. TYPOGR. A. 1723.

15.

No. 24.

10.
D. P. N.
DISSERTATIO PUBLICA
DE

IVRE WILDFANGIATVS
SERENISSIMO ELE
CTORI PALATINO
PROPRIO

278. MODERAMINA
HENRICI HILDEBRANDI. 1674
SERENISSIMI D. C. PALAT. SOLISBAC.
NEC NON RHEIN. NORIC. CONSIL.
ET PRINC. PUBLI.

IN NORICORVM VNIVERSITATE
D. D. MDCCLXXIV.
SOLISBACI. VENTURATA

FRANCISCO MAVRILLO DE LOEWEN
PALATINO.

17.
16. 24.
KAYD. 100. GUL. KONIGS. 1711. 1712. 1713.

C. D.

CAP. I.

*De Jure Wildfangiatus, eiusque origine
in genere.*

I.

Varia inter eminentia jura, quibus Serenissimus Elector Palatinus in Imperio Romano-Germanico, præ reliquis Principibus atque Proceribus Imperii, summopere splendescit, adducta a Marquard. Freher. *de Orig. Palatin. c. 15.* nec non Jo. Henr. Böckler. *in Notit. Imp. Lib. 6. cap. 9.* atq; Joh. Limnæo *de jure publ. Lib. 3. c. 9. & in Addition. ad Lib. 3. cap. 9.* ut & a Dn. Jacob. Willh. ab Imhoff *in Notit. Imp. Procer. lib. 2. cap. 9. num. 23.* jus Wildfangiatus quoque existit, cum primis memoratu vel ideo dignum, cum jus istud nulli alii Principum, vel Statui Imperii inveniatur indultum. Hoc jus Potentissimo Electori Palatino, non tantum in ditionibus Electoratus suo sub-

A 2

jectis,

jectis, sed & in Principum, aliorumque immediatorum Imperii vicinorum circumjacentium territoriis, a multis retro seculis ita solenniter est acquisitum, ut & post belli flammam exinde ortas, sed Laudo Heilsbronnsensi, die $\frac{17}{7}$ Febr. A. 1667. promulgato, pacifice extinctas, optimo maximoque jure in diem hucusque hodiernum libere & pacate ubique exerceatur. Vi hujus juris omnes personæ, mares & foeminae, tam extra matrimonium natae, quam peregrinae, subsequentem corporis sui Dominum non habentes, ceu Wildfangii, in numerum hominum propriorum cooptantur & recipiuntur, ex eo, quando in Palatinatu non modo, sed etiam in adjacentibus ecclesiasticis & secularibus dominiis, oppidis & pagis, ubi hoc introductum, domicilium constituunt. Conferatur ipsum Privilegium Maximil. I. apud Auct. justit. caus. palat. *part. 1. cap. 3. §. 1.* contentum, & ab aliis Ejusdem Successoribus in Imperio confirmatum, distoque Laudo Heilsbronnsensi ante memorato roboratum, quod exhibet Mich. Casp. Londorp. *in continuat. Actor. Publ. Imper. Lib. 10. cap. 126. pag. m. 486.* Philipp. Andr. Burgold. *discurs. ad Instr. Pac. Osnabrug. Monast. part. 1. discurs. 26. §. 8. & seqq.*

II.

Sicuti autem Electoralis Domus Palatina istud jus Wildfangiatum non tantum ex privilegio ab Imp. Maximil. I. glorios. memoriae sub A. 1518. obtento, & a subsequentibus Imperatoribus confirmato, atque per investituras feudales multifarias stipato sibi asserit, sed & ex antiquiori consuetudine & observantia, ante privilegium istud multo immemoriali ævo antecederet introducta sibi competere contendit, secundum Refutationem Deductionis a gravaminantibus Statibus divulgatam exhibitam a Londorp. *in Act. Publ. lib. 10. cap. 57.* nec non tenorem Laudi Heilsbronn. ab allegato prius Auctore adducti, *in lib. 10. cap. 126.* Ita non erit extra nostri instituti rationem, heic discutere & inquirere, qua occasione, & a quo tempore Palatinatu hoc Jus Wild-

Wildfangiatus antiquitas jam fuerit attributum. Sane pristinam Rhenani populi conditionem, & imperium olim in hunc populum, potentiae Domus Palatinae competens, nec non Dignitatem Officiale huic a primordio Teutonici regni acquisitam, natales isti juri Wildfangiatus subinde dedisse, probabilis omnino est conjectura, historiarum fide suffulta. Quandoquidem conditio ista hominum & indoli antiquorum incolarum Rheni convenit, & a jure Palatini officii in Imperio non est aliena. Illam Germaniae nostrae fidissimus Livius, Christ. Lehman. in *Chron. Spir. lib. 2. c. 22.* priorum hominum nostrae aetatis (libera quorum non minus, ac veterum colonorum Germanicorum conditio) originem ad Clodovei tempora referens, hisce descripsit verbis: Es hat aber die Leibeigenschaft in Teutschland folgender Gestalt angefangen. Um das Jahr nach der Geburt des Herrn Christi 499. hat sich zugetragen/ daß zwischen den Teutschen selbst / nemlich den Francken disseits Rhein eins / und den Alemanniern / das ist Schweigern / Schwaben / Bayern / Thüringern / Hessen / Meißnern andern Theils/ grosse Kriege entstanden / weil berührte Völcker ungeru gesehen / daß den Francken so groß Glück beygewohnet / und was disseits Rhein gelegen / unter ihren Gewalt bezwungen / derohalben die Fuß zusammen gesetzt / und die Landen in Germania prima und secunda am Rheinstrom von ihrem Gewalt zu erretten / und ledig zu machen fürgenommen / erstlich mit König Hilderich / und hernach mit dessen Sohn König Clodoveo grosse Kriege geführt / in welchen beyde Theil überaus ernstlich und streng mit unaussprechlichen Blutvergiessen zu unterschiedliche mahlen gestritten / und ist so fern kommen / daß die Alemannier oder Teutsche Völcker / jenseit des Rheins / die Städte und Land in Germania prima bis gegen Cöln / den Francken sämtlichen wieder entwältiget / und sie am größern Theil des Rheinstroms wieder ausgeschaffet. Hernach hat König Clodoveus

aber wahl mit den Alemanniern bey Solkirch ein Treffen
 gethan / darinn er mit seinem Volck in so grosse Gefahr ge-
 rathen / daß ihm alle menschliche Hülf vergebentlich erschie-
 nen. In solcher höchsten Noth und Gefährlichkeit ist ihm
 zur Gedächtnuß kommen / daß sein Gemahl dem Christlichen
 Glauben zugethan / des HERN Christi Allmacht und star-
 cken Arm offermals hoch gerühmet / darauf er doch als ein
 Heyd nichts gehalten / jeso aber in der Angst eines grossen
 mächtigen Helffers sich bedürfftig befunden / derothalben den
 HERN Christum um seinen Beystand angeruffen. So hat
 auch der HERZ als der sich anzurufen befohlen / und auch
 Erhörung versprochen / Clodoveo sich gnädig und behüß-
 lich in solcher Noth erwiesen / also daß er die Feind behüßtig
 geschlagen / überwunden / und stattlichen Sieg erhalten. In
 solchem Glück hat er bey sich das beste Mittel ermessen / dem
 Sieg nachzufragen / und dem Krieg mit den Alemanniern auf
 einmahl den Garauß zu machen. Turon. lib. 2. cap. 30. & 31.
 Siegbert. Rhenan. lib. 3. c. 1. & 2. Aemil. sub Clodoveo. Sigon-
 de regn. Ital. l. 16. ist den Feinden / so dem Schwerdt ent-
 flohen / über Rhein nachgefolgt / und im Schrecken aller Land
 und Städte mächtig worden: Die weil dann Clodoveus bey
 den Römern den Brauch in acht genommen / daß sie die Ueber-
 wundene mit Leib eigenschafft beladen / und dardurch alle Mittel
 wider sie zu kriegen abgeschnitten hat er gleichmäßige Streng
 und Schärff vorgenommen / und die Alemannier aller Wehr
 und Waffen entblößet / an statt daß er Mann / Weib und Kin-
 dern das Leben gescheneckt / alle sämtlich zu Knechten und mit
 Leib und Gut ihm zu eigen gemacht / und aus ihrer uralten
 Teutschen Freyheit so tieff herunter gesetzt / daß sie weder selbst
 Krieg erheben konten / noch zu Kriegs Händeln oder andern
 Obrigkeitlichen Verwaltungen gezogen werden / sondern Die-
 ner und entwehre Leute seyn und verbleiben müssen. Huic

narra-

natrationi consentiunt alii Historici fide digni, Trithem. *lib. 1. annal. Francor. Rhenan. lib. 2. rer. Germ.* Johan. Stumpf. *in Chron. Helvet. lib. 3. cap. 57. & lib. 4. cap. 27.*

III.

Vnde palam est, quod Clodoveus Francicum Imperium refugientes & sepius excutientes, tandem debellatos Alemannos Romanorum exemplo, servitute coercuerit, & armis honoribusque detractis, servos Regios fecerit. Trithem. *lib. 1. annal. Francor.* Stumpf. *Lib. 3. cap. 57.* Speidel. *Spec. var. observ. voce: Zeibeigen.* Ut ista durior conditio, hominibus istis non perpetua, neque ipsi omnes in solorum Regum bonis diu extiterint, alii enim pretio, alii gratis pristinae libertati restituti, alii coenobiiis, alii fisco Regio servati, alii etiam a Ducibus, Comitibus, Nobilibus, aliisque beneficiario titulo possessi, diversa accipere nomina: Kloster-Leute / Gottshaus-Leute / St. Peters-Leute / Königs-Leute / Stumpf. *Lib. 4. cap. 27. fol. 285.* Mager. *de advocat. armat. cap. 6.* alii non tam Regis, quam Imperii homines, Reichs-Leute / alii des Heil. Creuzes Leute / vocati, quod per crucem certo altari sacratam, ejusdem in bonis esse designentur. In constitutionibus Caroli Magni Aldiones & Liddi appellati sunt, illi ea lege vivebant in Italia, eandemque servientem servitatem, quam hi Liddi in Francia. Goldast. *Alemann. rom. 3. fol. 80.* Auct. Justit. *causa palat. part. 1. cap. 1. §. 2.* Cum itaque hujusmodi hominum conditio inferioris Rheni terris jam satis fuerit cognita, non e longinquo erit, hominum priorum in Palatinatu originem exinde repetere.

IV.

Existente sic circa tractum Rhenanum jam ab antiquo hominum priorum qualitate, Palatini Principes Rheni ex antiquissima ac legitima Pipinorum prosapia orti, sicuti apud Francorum primos Reges Merevingos praefecturam palatii, seu Pratorii comitivam gesserunt, secundum Freher. *de Origin. Palat.*

lat. cap. 3. pag. 43. & jam tunc ad Rheni ripas cultissimas adeo, ab ipsis ejus ostiis in infima Germaniæ loca, quæ se in mare germanicum extendunt, ad fontes usque propemodum, longe lateque imperaverunt, ceu partim hujus Palatinatus propriæ & patrimoniales Provinciæ, ditionesve, quæ adhuc juris Palatini mansere, hodiernum produunt, partim vero territoria aliis Principibus & vasallis beneficiario Jure concessa, non obscure testatur. Hubert. Thom. Leod. *in annal. pal. lib. 1. in fin. pag. m. 12. 11. & 12.* Ica quoque, licet subinde variæ mutationes circa eorundem provincias intercesserint, tamen Jus Celsissimorum Comitum Palatinorum Rheni retinuerunt, & nunquam illud in locis, quæ antea proprietas hi possiderunt, penitus deposuere, quemadmodum jus recipiendi in suam clientelam & protectionem homines peregrinos & adventitios, & extra legitimum matrimonium natos, in terris vicinis, Palatinatui Rheni circumjacentibus semper exercitum oppido edocet, & affatim comprobatur. Vicissitudo enim rerum, quæ ipsis ademit illarum provinciarum Dominatum, jus Palatinatus tamen ipsis divinitus dictum & destinatum auferre quam minime potuit, sed hujus splendore ubique adhuc in terris Rheni & Imperii, ubi sceptrata Palatina fulgent, singulariter coruscante merito gloriantur, prout Hubert. Thom. Leod. *in annal. palat. lib. 1. p. m. 11.* & Marquard. Freher. *de Orig. palat. cap. 3. per tot. ivere demonstratum.*

V.

Cum proinde jus Palatini Electoris etiam in terris illis, quæ olim dominatui Palatino suberant, exercendum non cessaverit, splendorque & dignitas Palatinatus talis tantusque fuerit, ut ipse Imperator, sive Rex Romanorum non dedignaverit, Electoris Palatini cognitioni certo modo sese subicere secundum Auream Bull. *cap. 5. §. 3.* in verbis: *Et quamvis Imperator sive Rex Romanorum super causis, quibus impetratus fuerit, habeat, sicut*

sicut & consuetudine introductum dicitur, coram Comite Palatino Rhensi, Sacri Imperii Archidapifero, respondere: Illud tamen Judicium Comes ipse Palatinus non alibi, praterquam Imperiali in Curia, ubi Imperator, seu Romanorum Rex praesens extiterit, poterit exercere. Hujus textus antiqua versio germanica apud Goldast. in *statut. & rescript. Imper.* hanc in rem proposita, ita se habet: Und wie doch seye von alter Gewohnheit im Brauch / also man spricht: das ein Kayser oder Römischer König in Sachen / die er hat zu verantworten / vor einen Pfalzgrafen des Rheins / der da ist des heiligen Römischen Reichs Ertruchses und ein Churfürst / doch so mag der Pfalzgrafe da Berichte nirgend anderstwo halten / dann allein in dem Reichs Hoff / da der Kayser oder Röm. König gegenwärtig ist. Sed textus communiter usitatus Aureæ Bullæ in vernacula nostra, hunc in modum sonat: Und wiewohl ein Kayser als Röm. König von Sachen wegen / darum er angemuthet wird / von alter Gewohnheit / vor einen Pfalzgrafen bey Rhein / des Heil. Röm. Reichs Ertruchses / antworten soll / jedoch soll der Pfalzgraf solches nirgends haben noch suchen / dann an einem Kayserl. Hoff / oder wo der Kayser oder Röm. König gegenwärtig ist. Id quod a veteri comitiva Palatina non absque probabilitate deducit Freher. in *Origini palat. pag. 1. cap. 16. pag. 139.* quando ait, quod Palatinus Praefectus Palatii, in aula & pratorio Caesaris amplissima ista cognitione praeditus sit, ut ipse Rex vel Caesar ab aliquo, coram eodem conveniri, & coram hoc solo se sistere dignetur. *Limnæus in jur. publ. Libr. 3. cap. 9. num. 23. & seqq.* Imo totius quoque Palatii Caesaris iudex sive Praefectus erat, Richter des Kayfers / oder Röm. Hoffs. *Limn. de Jur. publ. Lib. 3. cap. 9. §. 9. n. 23. & seqq.* Hinc Comitatus Palatini autoritatem & officium *Aventinus lib. 4. annal. Bojor. fol. 297.* ita de-

scribit: Comes Palatinus vice Cæsaris præsidendo senatui Principis defungebatur, fidem Imperatoris implorantibus dabat, jusque reddebat, fiscum Augusti atque prædia salica, redditus regios procurabat, Casareum censum exigebat, & nihil citra ejus auctoritatem ab eodem decernebatur, atque statuebatur.

VI.

Electoris Palatini eminentia & potestate tam late se diffundente in Imperio, ut ipsius cognitioni Cæsar, ceu dictum, semet ipsum non modo, sed totam fere Aulam olim subjecerit: multo minus dubitandum est, quin eidem Palatinæ potestati etiam fuerit concessum, jus in terris Palatinis adventitios & extra legitimum thorum natos, ceu homines proprios, in suam tutelam atque protectionem, quasi in jurisdictionem Palatinam, sub certa recognitione & præstatione recipiendi, cum nec hodiernæ jurisdictioni Palatinæ in aula Cæsaris exercendæ, similis facultas inconveniens sit, secundum Dn. ab Vffenbach. *de Jud. Aul. Imp. cap. 16. subsect. 3. n. 2. pag. 89.*

VII.

Merito hinc jus Wildfangiatus ex antiqua observantia Imperii Electori Palatino quæsitæ deducitur, & ipsi ceu Imperii Palatino Rheni facultas tribuitur, peregrinos, ad terras Palatinatus adventantes, in suam quasi jurisdictionem, tutelam & proprietatem cooptandi, fere eundem in modum, uti Palatino Saxoni, in Curia & Aula Imperii, etiam eo in loco, quo ejusdem territoriali dominio nemo est subjectus, competit jus quoddam, peregrinos in Curia & Aula Imperii viventes in suam jurisdictionem, protectionem & tutelam, assumendi. Dn. ab Vffenbach. *de jud. Aulic. c. 16. subsect. 3. n. 2. p. m. 89.* Dn. de Seckendorff. *im Teutschen Fürsten-Staat p. 2. c. 5. p. 589.* Palatino Rheni eadem Jurisdictio, licet non in ipsa Curia & Aula Imperii, tamen in terris ad Palatinatum olim pertinentibus, fere parili modo indulta fuit. Hinc Palatinatui quoque competit jus reluendi dominia

minia & loca Imperii a Cæsaribus oppignorata, jus advocatiæ, jus conducendi & proscribendi per Episcopatus Nemetum & Vangionum, aliaque territoria vicina, jus creandi nobiles, nec non jus tuendi fabros ahenarios, per Alfatiam, Franconiam, Sueviam, & vicinas terras, quo jus posterius nobili familiæ de Zobel in subfeudum extat concessum. Dn. Jac. Wilh. ab Imhoff. *in notit. Imp. Proc. Lib. 2. cap. 9. §. 23.* Mager. *de advocat. arm. cap. 15. num. 115. & seqq.* Limn. *de Jur. Publ. Lib. 3. c. 9. n. 83.* Cluten. *in Syllog. concl. 24. lit. L.*

VIII.

Hac Palatinatus potestate ab antiquo jam dudum hæreditaria & patrimoniali existente, certisq; terris atque provinciis imposita, non anxie amplius disquirendum est, unde Serenissimo Electori Palatino in terris vicinorum Procerum & Dominorum, jus illud fuerit quæsitum, cum jam ab antiquo, Palatinatus Imperii splendori & Officio illud natales suos debeat, & dehinc optimo maximoque jure antiqua observantia & consuetudine eidem Palatinatui istud jus impertitum existimetur, quod nec ullo alio privilegio, & investiturarum confirmatione opus habuit, cum ille, qui tali juris fundamento nititur, per tot vetusta temporum spatia, memoriam hominum longe excedentia, jus regale quoddam exercendi, justitiam satis in jure non scripto ac consuetudine radicatum, pro se habeat, quæ juri scripto æquipollet, ita, ut privilegium & consuetudo ejusmodi vetusta atque perantiqua paribus passibus ambulare dicatur, cum id, quod per privilegium concedi potest, etiam consuetudine introduci valeat: siquidem consuetudine ejusmodi præscripta jus introducitur, quo alicujus jus & jurisdictio satis efficaciter firmatur, imo consuetudo talis potentior ipsa præscriptione habetur Vldar. *Zas. Lib. 1. Consf. 16. n. 14. & 15.* Bald. *consf. 18.*

IX.

Posteaquam hanc antiquam Palatinatui adhærentem facultatem

tatem non modo gloriosissimus Imperator Maximilianus I. Ejusque in Imperio Successores confirmarunt, sed & tot investituræ Cæsareæ muniverunt, vicinorumque consensiones approbarunt, sane de justitia hujus juris ita concessi, & acquisiti, nec ratione vicinorum, in quorum territorii id exercetur, nec ratione personarum, in quas exercetur, amplius dubitandum erit: cum non inconsuetum sit, in nostra Germania, superiori potissimum, ubi territoria non clausa inveniuntur, ut in uno territorio a pluribus Dominis territorialibus & Principibus, varia atque diversa jura exercentur: ab alio nempe summum imperium; ab alio jurisdictione, verum simplex; ab alio jus gladii; ab alio alia jura sibi vindicante. Rosenthal. *de Feud. cap. 6. conclus. 85. n. 10.* Hinc non infrequens est, daß zwey-drey-oder vier-herrige Länder sich finden/ ubi unus habet die Landes-Hoheit/ alius die Landts-Fürstliche Obrigkeit/ hic die Wildbahn/ ille die Förstliche Obrigkeit/ alter die hohe Freisch und Cent; denique alius die Vogtey und Erbgerichte. Vldar. Thom. Lauterbach. *de condom. territ. c. 1. §. 7.* Befold. *de success. & mut. imp. c. 3. n. 42. pag. 140.* Sic etiam jus conducendi, die Geleits-Herrlichkeit. Serenissimo Electori Palatino Rheni competit per alienum territorium, licet ibi dominus territorii non sit, daß nemlichen demselben durch die Ober-Grasschafft Casenellenbogen / von der Bergstrass an / bis gegen Franckfurth / item in der Marggrafschaft Baaden / bis gegen Pforsheim zu geleiten zustiche. Burgold. *ad Instr. Pac. part. 1. disc. 26. §. 13.* Non enim hujusmodi Regalis exercitium aliis quaesitum, domino territoriali de sua eminenti potestate quidquid detrahit. Ming. *de Super. territ. c. 4. §. 55.* Vnde Klockius *tom. 1. concl. 8. n. 178.* hanc in rem ait: Es bezeuget die tägliche Erfahrung / daß / obwol ein Fürst oder Stand durch eines andern Fürsten und Stands Gebiete zu geleiten hat / dennoch darinn derselbe nicht Landts-Fürst oder Herr sey. Vnde jus protectionis & tuitionis personarum & rerum,

rerum, in alterius territorio existentium, sæpius aliis est quæsitum, licet domini territorii non sint, salvo ubique jure territorii. Meischner. *tom. 2. decis. camer. lib. 2. decis. 4. n. 76.* quo spectat vulgatum istud: *Schuß und Schirm gibe keine Obrigkeit.* Sixtin. *de Regal. lib. 2. c. 14. n. 105.* Mager. *de advocat. arm. cap. 10. n. 441.* Sunt enim jura ista compatible, ut subditi alicujus territorii duobus dominis, diverso jure & respectu servire & obedire cogantur, citra utriusque domini præjudicium, quando nempe unius domini sunt homines proprii, alterius autem homines homagiales & subditi, daher gewisse Leute eines Fürsten leibeigene Männer / aber eines andern Lands gehuldigte Unterthanen seyn können. Herman. *Stamm. de servit. pers. lib. 3. c. 4.* Meisch. *decis. camer. tom. 2. lib. 2. decis. 4. n. 177.* & plus est subditum esse, quam hominem proprium, sicuti quoque aliud, esse subditum quam vasallum. Anton. Gothofred. *Disp. feudal. 7. th. 2.* Ratio autem, cur illius domini, sub quo homo proprius habitat, subditus sit, & non alterius, cujus est proprius, hæc esse videtur, quia nec servitus personalis, nec sola bonorum possessio sed domicilium & habitatio, proprie subditum constituit. Andr. Gail. *de arrest. imp. c. 4. n. 8.* & Zaeh. Vietor *de caus. ex-empt. Imp. conclus. 2.2.* Stamm. *de servit. person. lib. 3. c. 4. n. 4.*

X.

Prouti, ceu dictum, jus regale in alieno territorio exercendum, moribus Germaniæ nec adversum, nec injustum est: ita nec jus Wildfangiatus ratione eorum, in quos exercetur, aliquid iniqui habet, licet libertas hominum exinde restringi & coarctari videatur: qualis restrictio libertatis de jure alioquin subsistere valet, licet quidam interpretes existimarint, quod tale pactum, per quod restringitur libertas liberi hominis, tanquam contra bonos mores initum, nullam efficaciam habeat, per *L. 1. & 2. ff. de liber. hom. exhib. & L. conventio. 37. ff. de liberal. caus. L. nec si volens. 6. Cod. eod.* Et si duntaxat ad certum tempus

fit istud pactum celebratum. arg. *L. 12. Cod. de oblig. & action.*
 Sicuti enim pactiones expressæ libertati contrariæ irritantur,
 ita pariter essent invalidæ illæ restrictiones libertatis indirectæ,
 quando peregrini ad terras Palatinas adventantes in numerum
 Wildfangiorum se adscribi paterentur. Verum enimvero quod
 per consensionem & spontaneam subjectionem, quis se possit fa-
 cere hominem proprium, non amplius in Germaniâ disputatur.
 Si enim quis tam jure humano, §. 4. *Inst. de Jur. Person.* quam
 jure divino, *Deut. 15. vers. 17.* omnem suam libertatem ven-
 dere potest, cur cuiquam non hodie liceat, salva sua libertate,
 sine inductione cujusdam servitutis, quam Germaniâ erga suos
 nescit, ad aliquarum operarum præstationem se obstringere, &
 suam personam certæ glebæ ac fundo addicere: nam in *L. cum
 scimus. 22. Cod. de Agric. & censit. & L. f. Cod. de Transact.*
 transactiones pro servili aut adscriptitia conditione conventæ,
 ratæ esse jubentur. Et quid multis, quod quis alteri in se jus
 subjectionis constituere possit, constat ex *Cap. grandi. 2. de Sup-
 plend. neglig. pralat. in 6.* Nec desunt exempla, hanc præsentem
 assertionem confirmantia: sic enim vasalli, non nisi sub obligatione
 exhibendorum officiorum feudaliû, feuda accipiunt, & emphy-
 teutæ, non nisi sub annuo canone, in perpetuum agros alienos
 colere promittunt. Nec porro ignoratur pactum, ut debitor us-
 que ad debiti solutionem certas operas præstet, vel in casu, si
 non solverit, ad carceres se obliget. Hinc multo minus contra
 æquitatis rationem esse potest, ut homines proprii Domino suo,
 ex sua promissione ad certum quid præstandum pariter se vincu-
 lent. Herm. Stamm. *de Servit. pers. lib. 3. c. 3. n. 3. & c. 12.
 n. 6.* Nec in contrarium quicquam facit, quando dicitur, inge-
 num a nemine esse detinendum: siquidem hoc intelligi debet
 de ea detentione, quæ hominis libertatem plane tollit, & servi-
 tutem inducit; non autem de ista, quæ libertatem salvam relin-
 quit, & duntaxat homines proprios ad certum quid præstan-
 dum

dum devincit : id quod citra libertatis imminutionem fieri posse palam est. *Stamm. de servit. person. lib. 3. c. 12. n. 7. & 14.* Præterea in arbitrio hominum propriorum ubique est, se ad illa loca non recipere, & illum statum Wildfangiatus eo ipso evitare : posteaquam autem semel sua sponte in istam libertatis restrictionem consentiunt, non possunt a suo consensu, quem semel accommodarunt, neque a suo statu & conditione citra Domini sui voluntatem recedere. *L. 5. Cod. de oblig. & action. Vldar. Zas. Lib. 2. conf. 19. n. 3.*

XI.

Satis exinde constare opinor justitiam juris Wildfangiatus, quod ab antiquo Electoratu Palatino jamjam competiit, & in territorio quoque alieno in peregrinos adventantes, & extra legitimum matrimonium natos, justa ratione exercendum : cum nec Domino territoriali, nec libertati ejus subditorum, nec juri communi istud jus adverfetur ; quia & hoc jure ex inquilinatu adscriptitorum & originariorum numero homines rite accensentur, per *L. definitus. 13. Cod. de agric. & cens.* Potest enim liber homo se pacto hominem proprium facere, quidni etiam statuto ? siquidem de pacto ad statutum argumentum affirmative procedit : nam quod pacto fieri potest, idem etiam efficitur statuto, major enim est hujus quam illius potestas. *L. ult. circa fin. Cod. de fidejuss. Everhard. in loc. top. Loc. 120. Jason. in L. non impossibile. 50. col. ult. ff. de pact.* eo ipso enim, dum quis sciens ad terram Domini ejusmodi jus habentis, habitandi causa se confert, eo certius statutis & juribus istius terræ sese subjicit. *Stamm. de servit. pers. L. 3. c. 14. n. 5.*

XII.

Nec porro quicquam stringunt illæ objectiones, quæ ratione justitiæ hujus juris, a nonnullis fuerunt obmotæ, quasi hac ratione Divinis & humanis Legibus contrarius hominum venatus instituat, dum hominibus ceu feris retia & laquei tendantur,

tur,

tur, hique capti servitute atque miseris affligantur, nec non in
 belluas deformatur, cum hæc omnia contra facti veritatem
 prætantur, ceu Auct. just. caus. palat. p. 1. cap. 2. §. 2. la-
 tius deduxit. Novitiorum enim id hominum propriorum sive
 Wildfangiorum genus, ideo nomen germanicum Wild, accepit,
 quod eo tempore, quo se Palatino Dominatui ille homo submit-
 tit, Domino & certa civili societate careat, nec ullius Civita-
 tis juribus obstrictus sit: siquidem a Germanis res incertæ curæ
 dominiique, frequenter Wild / appellantur, a capiendo autem
 dicitur Wildfänge / non quod ferarum bestiarum in modum
 inviti in casses pertrahantur, nihil enim violenti hic occurrit,
 sed duntaxat homines sua sponte accedentes ad loca, ubi Sere-
 nissimus El. Palat. jus homines proprios acquirendi habet, fixa
 ibidem fortunarum sede fruentes, nec anni spatio a Domino quo-
 piam vindicati (die in Jahr und Tag keinen nachfolgenden
 Herrn haben) in censum Palatinatus propriorum hominum, &
 protectionem Celsissimi Electoris recipiuntur, sub præstatione
 leviorum quorundam onerum. Dn. Jac. Wilh. ab Imhoff in
 Notit. Imp. Proc. Lib. 2. cap. 9. num. 23. Imo res blandior &
 novis istis hominibus non dura videtur, cum experientia teste,
 loca illa, in quibus id juris exercetur, exterorum adventu pe-
 culiaria incrementa ceperint, nec ubique locorum, ubi Jus istud
 recipiendi homines proprios obtinet, dicuntur Wildfänge / sed
 quandoque Reichs-Leute / quandoque ankommende Leute.
 Burgold. ad Instr. Pac. part. 1. discurs. 26. §. 8. Auct. just.
 caus. palat. p. 1. c. 2. §. 3. Nec hoc jus ita receptis hominibus,
 in alieno solo degentibus, ingratum existere potest, cum a
 suis præfectis non tantum contra vim externam defendantur,
 sed & contra tutorum domesticorum, aliorumque dominorum
 territorialium injurias ac castigationes immodicas, singulariter
 muniantur. Dn. ab Imhoff cit. loc. n. 23. in fine.

CAP.

CAP. II.

*De Statu Juris Wildfangiatus olim quidem in
controversiam deducti, sed per Laudum
Heilbronnense denuo firmati.*

§. I.

TAmetsi hocce jus Potentissimi Electoris Palatini ubiq; certum
atque indubium fuerit, ægre tamen & impatienter id nunquam
non tulerunt Status vicini, inprimis Episcopi Nemetum & Van-
gionum, Wild- & Rheingravii, nec non libera in istis oris No-
bilitas. Nam concessis post tricennale bellum Germaniæ halcyo-
niis, & pacatioribus ævis, loca desolata ab advenis passim advent-
tantibus inhabitari inceperunt, hosque alte memoratus Elector
tanquam Wildfangios sibi vindicavit, de quo graviter illi conque-
sti sunt, magno cum suo damno, & ditionum suarum destructio-
ne id conjunctum esse contendentes, idcircoque impetrantes, ut
in Comitibus Ratisbon. An. 1653. habitis, a Cæsare Commissio
eam ob rem decerneretur, quam tamen Palatinus acriter obni-
tendo irritam reddidit. Posteaquam autem Elector Moguntinus,
Johannes Philippus, tunc temporis in Wormatiensem Episco-
pum cooptatus, prioribus contradicentibus Imperii Statibus &
membris sese aggregavit, nec non Trevirenses & Coloniensem
Archi-Episcopos cum Lotharingæ Duce, ob Comitatum Fal-
ckensteinium in consortium litis, & scædus pertraxit, omnes-
que conjunctis viribus Serenissimo Electori Palatino controver-
siam denuo obmoverunt, & scriptis primum jus Wildfangiatus,
tanquam absurdum, intolerandum, barbarum, aliorum jura,
ditiones ac territoria destruens, absorbensque, nullo justo ti-
tulo, aut authentico privilegio munitum, atque, etiamsi aliquid

C

habe-

habeat, ut iniquium ubique impugnarunt, quemadmodum fufus ex Auctore Vindiciarum secundum Libertatem Imperii quorundam Statuum contra Palatinum Wildfangiatum, duplici scripto An. 1665. & 1666. divulgato, dispalescit. Schurzfleisch. *in contin. Epist. hist. Schleidan. p. 3. 4. & 5.* Sed Elector Palatinus hoc suum jus ab antiquis jam tum ævis confirmatum, optimaque juris ratione ad se delatum, vicissim publice demonstravit, secundum Auct. just. caus. palat. *part. 1. cap. 2.* nec non Mich. Casp. Londorp. *in contin. Act. Publ. Lib. 10. cap. 57. per totum.*

II.

Argumenta potiora, quibus vicini Principes & Status confœderati cum Moguntino nitentur, sequentia erant. (I) Quod exercitio hujus juris Wildfangiatum, jura eorundem territorialia minuerentur, nec non subditi homagiales absorberentur, imo plane subverterentur, atque sic cujusdam exteræ Dominationis mixtura ipsis obruderetur. (II) Si tempestate belli tricennalis loca evacuata, & desolata, novis hominibus implerentur, hi homines quidem Palatini Wildfangii, pauci vero eorundem subditi redderentur. (III) Omnino durum, nec hodierno temporis conveniens esset, ut quidam Imperii Constatus tot jurium in vicinorum Statuum terris particeps fieret; sicuti autem quilibet plebejus esset rei suæ moderator atque arbiter, cur non Palatinatus vicini Status eadem facultate gauderent, terris atque Provinciis suis eodem modo libere utendi? jus ergo circa hanc ipsam quæsitum impedire, ne in Cæsaris quidem potestate esset, potissimum cum unius Status jura in alium transferre, ubique æquitati repugnaret. (IV) Præterea Confœderati constanter contendebant, justo titulo & bona fide ista jura Wildfangiatum Palatini non niti. (V) Asserebant Status queritantes, juris Wildfangiatum indolem eo collimare, ut proxima Palatinis consumerent Dominia, & hisce everfis, pervaderent ad remotiora disjungenda in infinitum.

Con-

Confer. der Gegen-Bericht derer gravirenden Stände/ apud Mich. Casp. Londorp. *in contin. Act. Publ. Lib. 10. cap. 56.* & Joh. Andr. Burgold. *ad Instrum. Pac. Westphal. p. 1. discurs. 26. §. 8.* nec non Dn. ab Imhoff. *in notis. Imp. Proc. Lib. 2. cap. 9. §. 24.*

III.

Fundamentum autem, quibus vicissim Serenissimus Elector Palatinus hocce suum Regale Wildfangiatus & hominum priorum jus, in vicinis territoriis exercendum, tuebatur, hæcce erant. (I.) Observantia & consuetudo non immemorialis aut centenaria modo, sed & seculorum aliquot possessione munita. (II.) Cæsarum, Statuum, vicinorumque Imperii membrorum expressa confirmatio, qua jus hoc dudum fuerit agnitum atque stipatum. (III.) Redintegratio hujus juris Instrumento Pacis Westphalicæ, & Ferdinandi III. Imperatoris expressa investitura feudali publice roborata. Hisce causæ momentis jus suum Wildfangiatus satis nixum, nec in se aliqua iniquitate, sed vicinorum duntaxat invidia laborare prolixè contendebat, secundum Auct. just. caus. pal. *part. 1. cap. 2. 3. & seqq.* Mich. Casp. Londorp. *in contin. Act. Publ. Imp. lib. 10. cap. 57.* Dn. Jac. Wilh. ab Imhoff. *in not. Imp. Proc. lib. 2. cap. 9. n. 24.* Phil. Andr. Burgold. *ad Instrum. Pac. Westphal. p. 1. discurs. 26. n. 10.*

IV.

Quod inter argumenta Palatina (I.) ad consuetudinem & observantiam inveteratam ante multa secula adeo repetendam attinet, hanc sane Serenissimi atque potentissimi Arbitri Compromissarii, ad controversiam circa hoc jus ortam decidendam utrinque rogati, in Laudo Heilsbronnensi, $\frac{17}{7}$ Febr. A. 1667. promulgato, satis claram eo ipso agnoverunt, quando Domui Electorali Palatinæ, jus suum proprios homines in alieno territorio sibi acquirendi, juxta tenorem Privilegii, & in eo memoratam antiquiorem consuetudinem, expressis verbis adjudicarunt. Hujusmodi consue-

tudo memoriam hominum, ac tot temporum intervalva excedens vetusta, juri expresso scripto, & specialiter concesso ex legum scitis æquiparatur. Vldaric. *Zaf. consil.* 16. n. 10. & *seqq.* Vnde talis antiqua consuetudo, ein alter hergebrachter Gebrauch oder Herkommen / certum jus efficit, atque constituit, titulo etiam validius habendum. Mynsing. *cent.* 1. *observ.* 30. Hartmann. *Pistor. part.* 2. *lib.* 2. *quæst.* 42. n. 26. & *seqq.* Dn. L. B. de Lincker *Respons.* 94. n. 65. eo magis autem observantia ista pervertusta censenda est, quo dilucidius ex eis, quæ Cap. I. supra adduximus, conjiciendum venit, jus homines proprios in terris Palatinis & ditionibus circumjacentibus & olim Palatinatui subiectis, in tuitionem recipiendi, ipsi summæ Palatinatus dignitati ortum atque natales suos debuisse. Neminem enim, nisi historiarum ignarum, latere potest, quod ipsa Palatinatus eminentia jam tum ab antiquis ævis invaluerit, cujus quidam effectus fuit, homines tales in tutelam & protectionem suo in Palatinatu cooptandi, sicuti constat ex Frehero *de Origin. pal. lib.* 1. *cap.* 16. nec non Just. Sinolt. *cognom. Schütz Colleg. publ. de Stat. rei Rom. exercit.* 5. *thes.* 11. *lit. A. & C. & 5. th.* 12. *lit. A.* ibique Scharfchmid.

V.

Cæterum Privilegium, quo Serenissimus Elector Palatinus in hoc jure exercendo subnixus est, An. 1518. Augustæ Vindelicorum a Maximiliano I. confirmatum extat apud Auct. just. *caus. pal. part.* 1. *cap.* 3. §. 1. sequentibus verbis: *Et idcirco deliberato animo, bene maturo consilio, certa scientia, & proprio motu, prædicto nostro dilecto Avunculo, Affini & Electori, Comiti Palatino Ludovico, ejusque Hæredibus, qui Electores sunt, antememoratam gratiam, honorem, privilegium, immunitates, consuetudines, & jura prædictorum bastardorum, & Wildfangiorum accedentium, & hereditatum clementer confirmavimus, corroboravimus, stabilivimus, de novo dedimus, concessimusque, scienter confirmamus, stabilimus, renovamus,*
& con-

& concedimus ipsis, ea quoque de Rom. Imperatoris potestate & plenitudine, vigore harum literarum; atque censemus, constituimus, & volumus, ut ipse, ejusque haeredes, qui Electores sunt, tales bastardos, ut & alias peregrinas personas, quae persequentem dominum non habent, veluti Wildfangios, qui in praedictis ipsorum Principatu ac Provinciis, nec minus in adjacentibus ecclesiasticis & secularibus dominiis, oppidis, pagis, & ditionibus nati fuerint, vel domicilium ibi fixerint, in agris, vel urbibus, in numerum hominum propriorum recipere, & constituere, ut & bastardorum eorum, si absque legitimis descendentiis, aut iusto, rito, atque valido testamento decedant, uti etiam aliarum personarum, si legitimum haereditem non habeant, aut relinquunt, haereditatem & bona immobilia, nomina, pignora, ceteraque ubicunque sita, sine ullius rei exceptione, quae alias secundum scripta, jura nostra, nostrorumve Successorum in Imperio Imperatorum, aut Regum, Camere cessura fuissent, ad manus suas proprias recipere & acceptare, ista in usum, utilitatem & fructum suum convertere, & de iis per omnia, uti de aliis suis propriis bonis, pro voluntate & libitu suo disponere debeant, & possint, citra nostram, Successorum nostrorum in Imperio, aliorumve turbationem, & impedimentum. Idem hoc privilegium Electori Ludovico, ejusque haeredibus, nec non ejusdem Electorali Domui, Carolus V. An. 1521. literis Coloniae datis praestitit, illudque iteravit. Hoc etiam repetiit, auxitque Spirae, An. 1544. Ferdinand. I. Rex Roman. & porro An. 1556. Viennae iterum iterumque munivit, insignique augmento stabilivit, atque Imperator factus eandem privilegiorum concessionem Electori Henrico renovavit, Francofurti An. 1558. Hic postmodum hanc confirmationem pariter dedit Electori Friderico III. Augustae An. 1559. porro Maximil. II. Augustae An. 1566. & Rudolphus II. An. 1578. Pragae Ludovico, & Joh. Casimiro, Tutori Friderici IV.

A. 1585. ipsi Friderico IV. autem Electori constituto suam cum in tutelam pervenisset, idem jus A. 1594. Ratisbonæ repetitum, atque tributum extat. Simile munimentum hujus privilegii adeptus est Fridericus V. Elector a Matthia, Ratisbonæ An. 1613. Durante bello civili, quo hic Elector Palatinus, feudo Electorali & annexo hoc privilegio per aliquod tempus exclusus erat, alii interea isthoc jure nomine Palatini fruebantur, quod tamen subsecuta pace Westphalica ipsi una cum Electoratu est redditum, secundum Instr. Pac. Monaster. §. 14. & Osna-brugg. Art. IV. §. 6. Hinc etiam Ferdinandus III. Imp. in literis investituræ de Palatinatu inferiori An. 1652. die 5. Aug. Pragæ datis, Sereniss. Electori Dn. Carolo Ludovico, Comiti Palatino Rheni, jura & privilegia Archi-Palatinatui annexa concessit, facta privilegii, jurisve in homines proprios, Bastardos, & Wildfangios, expressâ mentione. Idem quoque Leopoldus gloriosiss. memoriæ in literis investituræ Viennæ A. 1660. die 13. Martii iteravit. Confer. omnino Auct. just. caus. palat. *part. 1. cap. 2. 3. & 4.*

VI.

Quod præterea ad vicinorum Statuum consensum, quem non minus Potentissimus Elector Palatinus allegabat, attinet, ipse ab Auctore just. caus. palat. *part. 1. cap. 4.* hunc in modum adducitur: quod istud privilegium sæpius in comitiis, nemine Statuum contradicente, renovatum atque repetitum fuerit, cui totum Imperium non tantummodo tacite, sed & Proceres Imperii adeo expressum suum consensum accommodaverint, imo autem ipsi Status vicini illi, suam adprobationem & voluntatem non semel adjecerint, quemadmodum hanc in rem extans Muguntini & Trevirensis assensus confirmationi istius privilegii accommodatus edoceret, nec non Episcopi Wormatiensis, Spirensis, Comitum Falkensteinensium, quorum nomine Domus Lotharingica gravatam sese prætendebat, item Rheingravorum, Magistri ordinis

ordinis Teutonici, Landgravii Hassiæ, Comitum Hohenloici, Comitum Nassoviorum, & Leinoningsium, Abbatis Hornbacensis, aliorumque assensio, ex documentis ab ipsis olim hanc in rem exhibitis apparens testaretur. Hinc luce meridiana clarius innotesceret, Maximiliani I. Imperatoris confirmationem & renovationem Palatini privilegii, juris Wildfangiatus, non destitutam esse Imperii procerum consilio, Electorum Moguntinorum & Treverensium subscriptione, & plerorumque vicinorum nunc de isto Regali contrahentium, nunc idem in feudum recipientium, nunc pro eo sententias ferentium dictis, factisque satis declarata confirmatione & approbatione, secundum Auct. just. caus. palat. part. I. cap. 4. per tot. & cap. 5. per tot.

VII.

Tametsi durante bello civili, Elector Palatinus & Feudo Electorali & privilegio isthoc exclusus ad tempus quoddam fuerit, nihil tamen de insigni hoc privilegio per istud bellum amissum esse, ipsæ pacis publicæ tabulæ testantur, & Ferdinandi. III. Imper. restitutio, omnia in pristinum reducens statum, id in Pace Westphal. Art. IV. §. 6. satis declarat, hæc verbis: *Deinde ut inferior Palatinatus totus, cum omnibus & singulis Ecclesiasticis, & secularibus bonis, juribus, & apertentiis, quibus ante motus Bohemicos, Electores, Principesque Palatini gavisi sunt, omnibusque documentis, regestis, rationariis, & cæteris actis huc spectantibus (eidem Carolo Ludovico Electori) plenarie restituantur: cassatis iis, qua in contrarium acta sunt, idque Auctoritate Casarea effectum iri, ut neque Rex Catholicus, neque ullus alius, qui exinde aliquid tenet, se huic restitutioni ullo modo opponat. & in Art. VIII. §. 1. Ut autem provisum sit, ne posthac in statu politico controversiæ suboriantur, omnes & singuli Electores, Principes & Status Imperii Romani in antiquis juribus suis, prerogativis, libertate, privilegiis, libero juris territorialis, tam in ecclesiasticis quam politicis exercitiis, ditionibus,*

bis, Regalibus, horumque omnium possessione, vigore hujus transactionis, ita stabiliri, firmatique sunt, ut a nullo unquam, sub quocunque pretextu de facto turbari possint, vel debeant. Auct. iust. caus. pal. part. 1. cap. 3. §. 17. Vnde non est, quod quispiam arbitretur, hoc privilegium in minimo extare restrictum; turbatum vel diminutum, quin potius tanta, tamque continua antiquarum, mediarum, recentium Imperatoriarum confirmationum serie, id ita roboratum, & confirmatum deprehendere licet, ut de eodem titubare, atque dubitare velle, idem esset, ac ipsam veritatem & lucem solis negare. Confer. Deductionis a Gravaminantibus Statibus vicinis exhibitæ refutatio Palatina, proposita a Mich. Casp. Londorp. in act. publ. contin. lib. cap. 57. Multifariis confirmationibus hujus juris Wildfangiatum variæ investituræ ac feudales concessionis accesserunt, quibus & ante & post Fridericum III. Electorem jus illud de Bastardis & Wildfangiis, ceu pars feudi Electoralis, nominatim Electoribus Palatinis fuit traditum. Formula, qua Fridericus III. A. 1559. in frequentissimo tum ecclesiasticorum tum secularium Principum, Comitum, atque Nobilium ad Comitia Augustana profectorum, confessu, feudum Electorale petiit, atque obtinuit, sub mentione privilegii juris in Bastardos & Wildfangios competentis, nominatim expressimque erat concepta. Hæc etiam ab Augustissimo Imper. Ferdinando I. in hisce terminis legitur repetita: *Quare respeximus, hanc ejus (Friderici III.) honestam, & equam petitionem, puramque fidelitatem, qua erga nos & Imperium affectus est, & deliberato animo, bene maturo consilio nostrorum, atque Sacri Romani Imperii Electorum, Principum, Comitum, Nobilium & fidelium, eaque certa scientia prædicto nostro dilecto Avunculo, & Electori ante memorata sua Regalia nempe Electoratum, cum suis pertinentiis & juribus, Palatinum Comitatum Rheni, & Ducatum Bavaria, ceteraque dominia, provincias, homines, castella,*

stella, bona, &c. una cum omnibus & singulis Electoralibus & principalibus dignitatibus, honoribus, ornamentis, privilegiis, prefecturis, juribus, superioribus & inferioribus jurisdictionibus, fluminibus, rivis, vectigalibus, conductibus, terra marique, feudis & vasallis, bastardorum accidentibus, Wildfangiis, proprietatibus &c. tradimus ista, & concedimus illi de Romana Caesarea potestate scienter. Cum autem toties ejusmodi investitura concedatur, quoties vel dominus vel vasallus mutatur, veteremque formulam investituræ feudalis religiose servare notum sit, hinc tot juris hujus de bastardis & Wildfangiis confirmationes, feudali investitura testificatæ, impræsentiarum apparent, quot Cæsarum, Electorumque Palatinorum mutationes contigerunt. Auct. just. caus. pal. part. 1. cap. 3. §. 14. & 15.

VIII.

Argumenta autem, quibus Electoratus Palatini quondam in hoc jure impugnando adversarii, nempe Fœderati vicini Proceres & status Imperii, utebantur, sequenti ratione diluebantur. Primum satis certum esse, quod jus hoc in homines proprios & Wildfangios, nec tangat territoriale superioritatem, nec violet eandem, cum hujus Dominis maneat non tantum integrum, supremum loci dominium, jus nempe ordinandi de sacris & profanis, statuta condendi, magistratus creandi, criminalem & civilem jurisdictionem exercendi, quibus juribus Domini localis, etiam homines proprii subiecti essent, eoque nomine, ut reliqui subditi, juramentum Domini territoriorum præstarent, quamvis ratione personæ suæ, Domino suo proprietario, ihren Leib-Herrn / ratione conditionis suæ ac proprietatis, subjicerentur; id accideret tamen sine ulla violatione juris territorialis, ad instar vasallorum, domicilium alibi habentium, & ex causâ feudali Domino feudi, fidelitatem, obsequium, aliasve præstationes, vel quid aliud, salvo domini territorialis jure (nisi sint Landassii) præstantium, ut adeo pro diverso tali respectu, Palatini Wildfangii & homines proprii,

D

uti.

atque diversis dominis subesse possint, secundum Jalonem in *L. rogasti. 11. ff. de reb. cred. & si certum pet.* quem refert, & sequitur referens apud Gylman. *decif. 46. n. 54.* Huc etiam faciunt verba Herman. Stamm. *de servit. person. lib. 3. cap. 4. num. 2.* quando ait: *hodie igitur qui est homo alterius proprius, de necessitate ejusdem subditus non est, & vice versa, qui est subditus, non semper est homo etiam proprius, ad diversa utriusque suis Dominis tenentur, id quod etiam usus quotidianus docet, unum eundemque hominem Domino alicui ratione gleba, ad agricolationem teneri, alius vero Domini, illius nimirum, sub cujus jurisdictione habitat, subditum esse.* Es ist nichts neues / daß ein Baur eines Fürsten und Herrn leibeigen Mann / aber eines andern Unterthan seye. Siquidem plus est, subditum esse, & minus hominem proprium, sicuti aliud est, esse subditum, quam vassallum. Confer. Gothofred. *disput. feud. 7. thes. 2.* Schneidewin. *ad §. prejudiciales. 13. & seqq. Inst. de Action.* Non enim servitus personalis, neque sola bonorum possessio sed domicilium & habitatio proprie subditum facit. Andr. Gail. *de arrest. imper. cap. 6. n. 8. & lib. 2. observ. 35. & 36.*

IX.

Pro altero olim, de exercitio hujus juris Wildfangiatus in suis territoriis queritantium gravamine removendo, Palatini reponebant, licet loca injuria belli tricennalis desolata, & novis hominibus impleta, Palatini Wildfangii augeant, numerum tamen subditorum eosdem diminuere quam minime, cum eundem semper locum subditi in territorio obtinerent, quem Wildfangii Palatini memorati occuparent, quia hi simul certo respectu, territorii Domini subditi reputarentur. Auc. just. caus. pal. p. 1. cap. 6. §. 7.

X.

Ad tertium gravamen a vicinis Statibus obmotum, de jure

re tam vario in eorundem territoriis Electoratu Palatino acqui-
 sito, & libertatem territorii fere absorbente, quam turbare nec
 Cæsaris quidem, potestati conveniret, Palatini respondebant: Si-
 cuti summæ æquitatis rationi congruum esset, ut suum cuique
 tribuatur, ita a vicinis Statibus, Domui Palatinæ quoque non de-
 beat, invideri jus ipsi quæsitum, quale & eisdem in casu, si tale
 quid ad eosdem in suo territorio spectaret, non controverte-
 retur. Nec a moribus Germanorum alienum foret, ut unus
 Procerum & Statuum Imperii, quandoque plus juris, tam in pro-
 prio, quam in alieno, altero haberet: cum non omnes Imperii
 Status, uno eodem tempore, libera territoria essent consecuti. Si-
 cuti enim alii citius, alii serius illa ipsa impetrassent, ita quoque
 aliis pauciora, aliis plura jura data essent, & multa fisco regio &
 Imperatoribus adeo reservata, ut subinde huic vel illi impertita
 fuissent, id quod potissimum inter Primates Germaniæ, Ecclesia-
 sticis accidisset, ceu apparet ex monumentis historiæ germanicæ,
 apud Christ. Lehman. *in Chron. Spir. lib. 2. cap. 35.* Daniel
 Heider. *in discours. von Reichs- Vogteyen* / fol. 11. & 72.
 Sic etiam ex Imperatoris Wenceslai rescripto constaret, Cæsa-
 res quoque, in quibusdam vicinis Palatinorum territoriis, olim
 retinuisse jus Wildfangiatus, & tandem hoc Serenissimo Ele-
 ctori Palatino cessisse Francofurt. A. 1398. Hoc sine dubio ob
 eam rationem, quia inveterata observantia Imperii, Palatino hu-
 jusque juri, ejusmodi homines adventantes peregrinos, in tutelam
 & protectionem suam recipiendi, facultatem jam dudum dederit,
 quam & Wenceslaus Imperator memoratus sua cessione confir-
 matam iverit. Auct. just. caus. pal. *part. 1. cap. 3. §. 22.* Ex quibus
 proclive foret, Electores Palatinos jus suum Wildfangiatus, ho-
 mines proprios recipiendi, a pristinis temporum ævis jamjam &
 dudum ante habuisse, quam Vicinorum suorum territoria in præ-
 sentem eminentiam coaluissent & accrevissent. Burgold. *ad In-
 strum. pac. Westphal. part. 1. discurs. 26. n. 9.*

XI.

Porro fundamento Fœderatorum quarto, ex defectu tituli iusti, & bonæ fidei, contra jura Wildfangiatus adducto, ita Elector Palatinus satisfaciebat, quod, sicuti æquum, ut ille, qui longissimi temporis possessione nititur, hac sola esset tutus, nec ullam aliam tituli rationem reddere deberet, per *L. 3. & 4. Cod. de præscript. 30. & 40. annor. Balb. de præscript. lib. 2. part. 3. quæst. 6. n. 2.* ita multo magis ipse tutus esse deberet & securus, cum per secula, longe memoriam hominum excedentia, jus suum possideret, ubi nullus adeo titulus necessarius foret, cum jus tam vetusta ætate, usuque inveterato comprobatum, utique loco tituli sufficientis & legitime quæsitum foret, cui adeo tot privilegiorum concessiones, & renovationes, totque investiturarum reiterationes accederent, quæ omnes plus satis firmum juris titulum constituerent, & bonam optimamque fidem ubique proderent. Hinc juri consentaneum esset, ut, qui talem possidendi causam, & titulum haberet, bona nobilissimaque fide ubique possidere præsumeretur, per *L. pen. Cod. de eviction. nec quicquam in contrarium faceret, controversiam aliquandiu de juris istius usu, in uno vel altero loco intercessisse, tali ausu enim, non oppido alteri jus suum rite quæsitum & stipatum in dubium vocari posse. Auct. just. caus. pal. part. 1. cap. 6. §. 2. 3. & 4. Burgold. ad Instr. Pac. Westphal. part. 1. discurs. 26.*

XII.

Quinto Procerum Statuumque vicinorum querelæ, quod nempe tali Wildfangiatus jure, territoria eorundem absorberentur, Palatini objiciebant falsitatem, cum satis certum sit, in homines proprios, juri Palatino subjectos, non omnia & inprimis non sublimiora territorialia jura competere; sed in iis manere Dominis jus territoriale salvum & integrum, licet quoad varias præstationes, Palatinatui illi essent devincti, hæ conditionem tamen perfo-

personalem duntaxat respicerent, nam qui cum subditis, aliis juribus eodem vinculo se obstrinxit, in territorio fortunarum sedem fixit, eodem Magistratu & eisdem legibus utitur, ille sine dubio subditus permaneret, etsi domino istius loci nec mortuarium, nec cenlum corporis, & similia præstare teneretur. *Auct. just. caus. pal. part. 1. cap. 6. §. 6. Burgold. ad Instr. Pac. Westphal. part. 1. discurs. 26.*

XIII.

Rationes omnes hucusque recensitæ & utrinque in scriptis propositæ, nec non ad Comitia Imperii delatæ, testantibus Actis Imperii apud Mich. Casp. Londorp. *in contin. actor. publ. lib. 10. cap. 67.* ansam dederunt Cæsareæ, nec non Suevicæ & Gallicæ interpositioni. Londorp. *cit. lib. 10. cap. 72. 71. 70. 69. 68. & cap. 74. & seqq.* Huic amicæ conciliationi tentandæ, etiam Elector Brandeburgicus accessit, *cit. Londorp. lib. 10. cap. 88. & 89. & seqq.* quæ tractatio præliminaris quoque eo cessit, ut suspensione juris Wildfangiatus facta, omnes controversiæ de hoc jure obmotæ, transactionis omnimodæ amicabilis decisioni fuerint reservatæ. Londorp. *lib. 10. cap. 110.* Nihilosocius tamen, antequam tota isthæc lis ita sopiri potuit, a verbis ad verbera utrinque deventum est, quæ primus infixit Moguntinus: is enim, re adversus Erfordiensis ex animi sententia gesta, exercitum vincentem & auxiliis Gallicis bene auctum, Palatinas immisit in terras, id prætexens, quod Elector Palatinus oppidum Ladenburgum mœnibus nudasset, neq; consensum ejus impetrasset, cum tamen ipsi, ceu Episcopo Wormatiensi, commune in oppidum dominium competiisset. Isthoc cum Moguntino mox Lotharingiæ dux hostilia signa coniunxit, fructiferos in Palatinatu agros vastans, & magnum ubique terrorem circumferens, frustra interea Cæsare, ut amicabili via lis tractaretur, præcipiente jubenteque, nec minus Serenissimus Elector Palatinus vim istam belli, alia vi repellere, naturali ratione motus, annitebatur. Londorp.

dorp. *cit. lib. 10. cap. 113. & 114.* tandem Regum Galliae & Sueciae interventu, compromissoque hisce delato, & secundum formam apud Londorp. *lib. 10. cap. 14.* existentem, suscepto, id effectum est, ut omnis lis, re bene cognita & peruestigata, etiam ad arma usque prorupta, An. 1667. die 17. Febr. Heilsbronnæ fuerit feliciter sopita, atque penitus extincta. Dn. Jac. Wilh. ab Imhoff *in Not. Imp. Proc. lib. 2. cap. 10. n. 25.* Londorp. *in contin. act. publ. lib. 10. cap. 126.*

XIV.

Vtut adeo hoc compromissum, alte memoratis exteris Potentiis delatum ab Imperatore & aliis ægre non nihil fuerit acceptum, repræsentatione tamen a Serenissimo Electore Palatino subsecuta, se eo jure in hoc compromisso usum esse, quo nec privatis fuisset interdictum, in externos compromittere, idcirco eo minus id ipsum eidem invidendum fuisse, potissimum ista controversia contra Instrumentum Pacis Westphalicae Art. 17. §. 4. 5. & 6. per indirectum obmota. Hujus tuitioni conveniret, omnes ejusdem Consortes implorare, quos inter etiam ambo Arbitri Compromissarii, qui Paci isti Westphalicae olim, ceu Pacificatores interfuerint, & interpretationem restitutionis factæ, optime noverint. Maxime cum nec foro ordinario Austregarum locus fuerit datus, licet sæpius de eisdem supplicatio sit proposita. Præterea etiam, ad partis adversæ vim eventualiter compescendam, ejusmodi Arbitris potentibus opus fuisset, ceu rationes hæc ad excusandum in medium congestæ, in scriptis hanc in rem exhibitæ a Londorp. *lib. 10. cap. 111.* prolixius extant, Compromissum denique secutum, & Laudum sub die 17. Febr. A. 1667. Heilsbronnæ promulgatum publicatumque habet idem Londorp. *lib. 20. cap. 126.* Ita tamen Sereniss. Electori Palatino jura Wildfangiatus in locis controversis sunt adjudicata, ut eo modo exerceat, ne norma privilegii & antiqua consuetudo excedatur, nec pro advenis habeantur, qui jam subditi vicinæ ditionis, in alium

ejus-

ejusdem vicini locum migrant, ac domicilium solum transferunt, nec subditorum debitis erga Dominos territorii officiis impedimento sint, nec ipsa Dominorum superioritas & jurisdictio lædatur. Dn. Jac. Wilh. ab Imhoff *in Not. Imp. Proc. lib. 2. cap. 10. §. 24.* & Burgold. *ad Instrum. Pac. Westphal. part. 1. discurs. 26. n. 12.*

CAP. III.

De Statu Juris Wildfangiatus pacifico, eiusque potioribus effectibus.

I.

POstequam superiori in tractatione latius ostensum atque demonstratum fuit, jus Wildfangiatus Potentissimo Electori Palatino proprium, extra omnem controversiæ aleam, jam tum constitutum esse, etiam quoad exercitium in vicinorum terris & provinciis, nunc ejusdem potiores effectus adducere nobis proposuimus: hos inter primus omnium est, quod vi hujus juris, certi ministri & officiales constituentur in alieno territorio, quos Præfectos adventitiorum, *Ausfauthe / Fauthe / Hörsfauthe* / denominant, secundum ipsissima verba Laudi Heilsbronnenensis in versic. *quoad jura*: ibi constitutionem Præfectorum vulgo *Ausfauthe /* qui observant jus mandandi, & vetandi Wildfangiis & hominibus propriis, quoad debita officia & præstationes, secundum consuetudinem, qua hæctenus talia jura in singulis locis exercita fuerunt. Ordinationem talium officialium, ad tuendum jus ejusmodi, in alieno territorio constitutum, ex hisce rationibus cumprimis defensitant, quod ille, qui hoc jure in alterius Domini ditione præditus est, non minore facultate pollere debeat, quam alius, regale quoddam, vel aliud jus in alieno territorio quæsitum habens, qui quendam saltuarium vel custodem

eo constituit, ut illud jus custodiat, respiciat atque conservet. arg. *L. 16. §. 1. ff. de usu & habit.* Stamm. *de servit. person. lib. 3. cap. 24. n. 11.* Hinc quoad jura jurisdictionalia non inconueniens censetur, ut, in certis saltem casibus & in causis jurisdictionem habens, peculiare iudices ordinet, qui in causis illis inter litigantes jus dicant. *Cap. 1. de offic. ordin. in 6.* hinc in causis militaribus Magister militum. *L. f. Cod. de jurisd. omn. jud. de contrahentibus annonam, Præfectus annonæ. L. 1. Cod. de offic. præfect. urb.* in causis mercatorum, Præfectus urbi. *L. adiri 2. ff. eod.* & in causis criminalibus Latruncutores cognoscebant. *L. solemus. 61. §. latrunculator. 1. ff. de iudiciis.* Ad horum exemplum, ut etiam Dominus in homines suos proprios, alterius in territorio habitantes, Officiales constituat, recte concluditur. Stamm. *de servit. pers. cit. loc.* Horum ministrorum officium potissimum in eo consistit, ut homines proprios, & eorum descendentes, habeant specificè descriptos, mortuos ex albo deleant, supervenientes annuatim addant, ad mortuorum, & aliorum, ad quæ pro more regionis homines proprii tenentur, præstationem, illos fideliter admoneant, contra vim injustam defendant, ne sine Domini sui consensu, alio suum domicilium transferant, & ut, ne Domino in suo jure aliquod præjudicium creetur, sed ut jus illius crescat potius, sedulo provideant, ceu hæc omnia latius exprimuntur in der Chur- Pfalz. Lands-Ordnung tit. 8.

II.

Porro homines proprii novitii, in numerum suæ fortis personarum cooptati, secundo honorarium, quod more fere omnium, qui in societatem vel universitatem quandam recipiuntur, præstat, ipsorum Præfecto, eorundem sollicitudinem & defensionem suscipienti, nomenque in album referenti, cujus quantitas, cum duntaxat in unico floreno, quem receptionis florenum, den *Sahes Gulden* / usus vocat, consistat, sane exigua est. Confer. Auct. just. caus. palat. *part. 1. cap. 2. §. 4.* hujus etiam in formula, qua rece-

receptio ejusmodi novitiarum hominum propriorum & Wildfangiorum fieri solet, mentio, uti istam describit Joh. Frider. Rhet. *in medit. ad Inst. lib. 1. dissert. 4. s. 16.* hisce verbis: Wann ein Fremder und Einkommender in der Pfalz/ auch andern benachbarten Orten/wo selbst Ihre Churfürstl. Durchl. das jus Wildfangiarum haben / sich Jahr und Tag häuslich niederlässet / und keinen nachfolgenden Herrn hat / so kommt des Beamten oder Centgrafens Knecht zu demselben / sprechend: Ich nehme euch im Namen meines gnädigsten Churfürsten und Herrn zum Wildfang an / und begehre von euch den Fähr-Gulden. Dn. ab Imhoff *in Not. Imp. Proc. lib. 2. cap. 9. s. 23.* illum florenum ipsum Laudum Heilsbronnense vers. *quoad jura &c.* quoque nominatim approbavit, quando istam pecuniam pro introitu expressim exigendam concessit. Confer. Londorp. *in contin. act. publ. lib. 10. cap. 126.*

III.

Nec minus Wildfangii isti, etiam in alieno territorio habitantes, Serenissimo Electori Palatino, coram praefectis eo constitutis, tertio fidem promittunt, vel stipulata manu, vel jurato, pro consuetudine cujuscunque loci, quae fidei praestatio non solum palatinis hominibus novitiis, sed etiam passim in Germania aliis hominibus propriis incumbit, ceu refert Belsold. *in thesaur. pract. in verb. Leibeigene Leut.* cum ait: *Ex moribus Germania non tantum Dominis, in quorum territoriis habitant, sed etiam ihren Leib-Herren obedientiam jurant.* At utrique diverso respectu, secundum Jason. *in L. Rogasti. 1. ff. de reb. cred. & si cert. petat.* quem hanc in rem adducit, & sequitur referens apud Gylmann. *decis. 46. n. 54.* Haec fides affe-curata vocatur Dienst-Pflicht / cui non impedimento est, fides homagialis, Huldigungs-Pflicht / quam tanquam subditi, ratione suae subjectionis & domicilii, domino territorii praestant, illam affectionem Hero suo corporis atque personae, als ihren Leib-Herrn /

Herrn / exhibent, nec absurdum est, unum eundemque hominem diverso respectu, atque diverso jure censerī. Ad alia enim onera & præstationes tanquam subditus Domino territoriali, dem Lands-Herrn / tenetur, ad alia vero jura & præstationes, Domino corporis sui & personæ suæ obstringitur. Nec ideo quis reputatur subditus aliquis, quod juret, sed quia subditus est, ideo etiam juret. Herm. Stamm. *de servit. person. lib. 3. cap. 23. n. 3. & 4.* Vnde hæc jura, ad quæ vigore præstitæ fidei, ejusmodi homo proprius Domino personæ est devinctus, a juribus & præstationibus, quæ Domino territoriali cedunt, probe secernit Laudum Heilsbronnense, extans penes Londorp. *act. publ. lib. 10. cap. 126.* si quando versic. *quoad jura.* hisce verbis istam rem decidit: discrimen fidei debet inter jura personalia in personam seu corpus, & territorialia, ex jure territorii competentia, illis personalibus juribus expressim accensetur juramentum fidelitatis & obedientiæ; sed sine præjudicio homagii Domino territorii debiti præstandi. Hoc ipsum tamen juramentum in hominibus propriis, qui simul subditi & homines proprii in ipsius Domini personæ territorio extant, ab homagio, von der Huldigungs-Pflicht / non differt, dum eo ipso Principi & Domino suo, sub quo habitant, & subjectionem & obedientiam, unterthänig / getreu / getwärtig und gehorsam zu seyn / jurato promittunt. Stamm. *de servit. person. lib. 3. cap. 23.*

IV.

Pariter quarto corporis censum annum, Leib-Beth / palatini Wildfangii solvere tenentur. Stamm. *de serv. person. lib. 3. c. 1. n. 4.* qui census sæpius exigua obulorum summa præstatur, sæpius etiam, & cum primis a fœminis, gallina, aut parte ejusdem, penditur: quæ a tempore eo, quo plerumque dari consuevit, ein Fastnachtshuhn / Herbsthuhn / Pfingstshuhn / Sommerhuhn / vel etiam Zinshuhn / Leibshuhn / & Rauchhuhn / denominari solent. Auct. just. caus. pal. *part. 1. cap. 2. §. 6.* Receptum etenim in Germa-

Germania est, ut præstationes ejusmodi gallinarum, plerumque in signum cujusdam dominii & subjectionis, vel alterius nexus cujusdam fiant, ceu habet Zasius *respons. singul. lib. 1. cap. 3. n. 79.* & Mev. *consil. 2. n. 95.* Vnde etiam palam est, quod, cum census ejusmodi, solummodo ratione personæ exigatur, is sine omni Domini territorialis contradictione, in alieno territorio exigi possit. Quicquid enim intuitu conditionis personæ, ejusdemque status solvendum est, id sine dubio Domino & hero corporis atque personæ cedit, nec aliquid commercii cum alterius Domini territorialis jure habet. Quare & Laudum Heilsbronnense hunc censum corporis, nominatim Serenissimo Electori Palatino a suis hominibus propriis, in alieno territorio habitantibus, annuatim exigendum adjudicavit, & inter jura personalia in Wildfangios in alieno territorio degentes, competentia, retulit, in verbis: *Et constituendi census corporis in pecunia vel gallinis.* apud Londorp. *cit. lib. 10. cap. 126.* Dn. ab Imhoff *in notis. Imp. Procer. lib. 2. cap. 9. §. 23.*

V.

Quandoque ab hominibus suis propriis & Wildfangiis summe memoratus Elector Palatinus, quinto, operas exigat atque exposcit, quod iterum antiquissimum est, & aliis dominis hominum priorum usitatum. Husan. *de hom. propr. cap. 6. n. 60.* Vnde istud proverbium increbuit: *dieser Bauer ist mein leibeigen Mann/ und daher mir zu frohnen schuldig.* Stamm. *de servit. person. lib. 3. cap. 2. n. 4. Et cap. 21. n. 8.* Wehner. *in voce: Leibeigen. Et in verb. Allerdienst.* Sed has operas Laudum Heilsbronnense duntaxat ad præstari solitas, & præstantibus tolerabiles, & ut debitæ subditorum non impedimento sint, moderatas, restringit. Hæ operæ iterum nihil commune habent cum angariis & operis, quas subditi suis dominis præstare tenentur. Nam aliæ sunt operæ personales, quas Wildfangii & homines proprii Domino suo proprietario, ihrem Leib-

E 2

Herrn/

Herrn / tanquam homines proprii, als *Leibeigene* / præstant;
 & alia sunt angariæ, & operæ tales, quæ in signum subjectionis
 & remunerationem protectionis, a subditis, als *von Unterthanen*
 Domino territoriali & jurisdictionali præstantur. Stamm.
de servit. person. lib. 3. cap. 21. §. 9. Quamobrem Laudum
 Heilsbronnense operas personales, ab angariis & operis subjectionis,
 notanter distinguit, nisi in quibusdam locis etiam aliter, ratione
 harum angariarum, transactionibus & conventionibus circa earundem
 præstationem sit cautum, quo faciunt dicti Laudi Heilsbronnensis in
 versic. *quoad jura &c.* in fine extantia verba: *nisi in locis, in quibus ex conventionibus aliquid talium est concessum, sicuti circa præsentia hæc jura eorumque exercitium observatur, quod transactiones & conventiones inter Serenissimos Electores Palatinos, & Rever. Episcop. Spirenses, diversis temporibus inita, nempe de An. 1491. & de An. 1521. & inter ante memoratam Domum Palatinam & Comitum Falckenssteinensem, A. 1538. celebrata disponunt.* vide Laudum Heilsbronn.
 apud Londorp. in *contin. act. publ. lib. 10. cap. 126.*

V I.

Similiter jus sequelæ, arma indicendi, lustrandique armatos, collectarum sive ordinariorum, sive extraordinariorum, secundum conventiones cum quibusdam vicinis initas, Serenissimo Electori Palatino in homines proprios in alieno territorio viventes sexto competit, ad tenorem cit. Laud. Heilsbron. Confer. Klockius *de contrib. cap. 3. n. 34.* Stamm. *de servit. pers. lib. 3. cap. 24.* Unde etiam est, quod istæ transactiones & conventiones, quoad dicta jura exercenda, solæ, ceu unicum fundamentum debeant attendi in hominibus propriis, in alieno territorio existentibus. Ast in hominibus proprio in territorio habitantibus, vi superioritatis territorialis non restrictæ, omnia ista jura libere exercentur, quo etiam collimat *Réc. Imp. de A. 1555. §. 24.* *Auct. just. caus. palat. p. 1. cap. 2. §. 9. & 10.* Dn. ab Im-

ab Imhoff. *in notit. Imp. Proc. lib. 2. cap. 9. §. 23.* in verbis: *his quibusdam in locis accedunt angaria & opera, in aliis jura armorum, sequela, lustrandi & similia, hæcque jura non solum in suo territorio exercet, sed etiam in alieno.* Ita tamen ut ubique verba Laudi Heilsbronnensis, transactiones, sive recessus atque conventiones, nec non locorum consuetudines præ oculis habeantur. Idem judicium quoque est formandum, de jure detractionis, quod pariter Dominus hominum propriorum deducit, quando homines proprii emigrationem a pristino suo domino obtinere gestiunt. *Stamm. de servit. pers. Lib. 3. cap. 37. §. 5.* Facit huc iterum Laudum Heilsbron. quando detractionem, die *Nachsteuer/* Domino proprietario, dem *Leibherrn/* expressim assignavit, nisi ubi Dominus territorii jus detractionis specialis privilegio, vel usu adhuc quæsitum habeat. *Londorp. in publ. act. cont. Lib. 10. cap. 126.*

VII.

Imo etiam secundum Laudum Heilsbronnense, Electori Potentissimo, pretia manumissionum Wildfangiorum, septimo debentur, id quod etiam constitutioni Imperii *de A. 1555. §. 50* aber *unsere/* auch *Churfürsten. 24.* consentaneum evadit. Sicuti autem manumissionem hanc, pro pretio secundum modum facultatum determinando, fieri palam est, ita ea sæpe expeditur instrumento manumissionis, eines *Loos-Briefs/* interveniente, quod documentum vulgo *affranckamentum* barbare vocant, *Specul. lib. 4. part. 1. de serv. ordin. n. 10.* *Wehner in voce: Schleich-Briefe.* Nonnunquam tamen hæc dimissio sub expressâ ea reservatione concipitur, quod si manumissus, in domini manumittentis territorium denuo habitare revertatur, iste agricolationi priori subjectus esset debeat, *mit dem außgedruckten reservat und Vorbehalt/* wo über *kurz oder lang/* er der *entlassene/* sich wider in das Land *häuslich* begeben würde / er *hintwider* nach als vor / der *Leibeigenschaft* zugethan und *unterworfen*

fen seyn solle / Stamm. *de sero. pers. Lib. 3. cap. 32. §. 6.* Hinc est, quod absque voluntate Domini proprietarii, des Leibherrns/ ejusmodi dimissio fiat vel minime, per *L. f. ff. de natal. rest.* ubi provilum extat, quod Divus Maximianus, princeps nunquam satis laudatus, persuaderi ab homine proprio non potuerit, ut ei, nisi consentiente domino manumissionis beneficium largiretur. Quo etiam respiciunt verba Zafii *Lib. 1. respons. 3.* quando ait: *Sane hominum propriorum nexus usque adeo Domini inviolatus & solidus est, ut, ne a Principe quidem Romano manumitti homo proprius soleat invito domino.* Vnde etiam Longobardorum legibus manumissus homo proprius denarialis vel denariatus ideo fuit dictus, quod jactato coram Rege denario, ex voluntate Domini manumittendus fuerit, Befold. *Thef. pract. verb. leibeigene Leute.* Quod si autem facta permutatione duntaxat, alius homo proprius pro alio datur, non tam fit manumissio, quam hominis proprii in alterius Heri proprietatem translatio literæ de hac re confectæ, Germanis *Schleich-Briefe*/audiunt. *Wehner. in voce: Schleich-Briefe.*

VIII.

Cæterum moribus receptum quoque est, ut ejusmodi homo proprius matrimonium contrahens, cum persona alterius Heri, octavo, pœnam ideo solvat Domino suo proprietario, dem Leibherrn / quæ vocatur Ungenossene. *Wehner. observ. pract. vocab. Ungenossen.* Goldast. *rer. aleman. tom. 3. pag. 81.* Licet enim hujus pœnæ nulla mentio injecta sit in Laudo Heilsbronnensi, tamen sub præstationibus secundum consuetudinem ibidem indigitatis, qua jura talia in singulis locis erga homines proprios exercita fuerunt, ea comprehendi videtur, in præmium quasi amissæ futuræ prolis, hæc multa, si cum forensi aliqua persona, servitutis & mancipii vinculo obstricta alteri Domino & Hero, sine præscitu Domini homines proprii contrahunt matrimonium, vel ideo obtinet, quia dominus matrimonium ita contra-

contrahentis hominis fructu liberorum videtur defraudatus, & consensus domini neglectus, qualem imputatam inobedientiam, Ungenossame/nuncupant. Wehner. *cis.loc.* & auct. just. caus. pal. *part. 1. cap. 2. §. 13.* Observantiam tamen & consuetudinem tanquam optimam, hac in præstationis materia magistram, cum primis sequendam esse censemus. *L. 37. ff. de Legib.* Klok. *de contrib. cap. 10. n. 90.* Wehner. *in observ. pract. voce: Herkommen.*

IX.

Mortuarium, nono, in casu hominis proprii mortui, Serenissimo Electori Palatino, secundum locorum consuetudinem penditur, vi hujus juris mortuarium, masculo mortuo, pecorum præstantissimum, das beste Haupt / uxore autem mortua, vestium optimam, das beste Gewanndt / das Weidmal / vel Wadmal / exigit, nonnunquam alia, certamque pecuniæ summam accipit, hæredibus de eo plerumque transigentibus, quod Germani, das Hauptrecht theidigen / vocant. Quod si vero homo proprius coelebs sit, vel parentibus, liberis, fratribus, fororibus careat, & sine testamento decedat, quod mortalium genus, Hagenstelen / appellant, tota hæreditas domino acquiritur, alias nec successio testamentaria, nec legitima hominum Palatinatui propriorum, legitimis hæredibus denegatur, videatur Chur-Pfalzische Landes-Ordnung *tit. 8. Dn. ab Imhoff. in notis. Imp. Proc. lib. 2. cap. 9. §. 23.* & Auct. just. caus. pal. *part. 1. cap. 2. §. 7.* Quod jus ita succedendi jam ab antiquo obtinuisse testis est, Christ. Lehman. *in Chron. Spir. lib. 2. cap. 20.* quando ait: Die vierte Beschwerde der Leibigenen ist gewesen, daß ihren Kindern / den Kirchen / oder jemand anders / oder in andere Weise / von ihrer Nahrung etwas zu verschaffen, und zu vermachen keine Gewalt gehabt / sondern / wann ein Mann gestorben / ist der Herrschafft das beste Stuck Viehe, Pferd oder Ochsen heimgefallen / welches man denen Erben aus dem Stall gezogen / und das hat man Haupt-Recht / oder Hauptfall genannt.

genannt. Hujus mortuarii originem, ad ea tempora referre debemus, quibus conditionem hominum propriorum ortam, sub Clodovæo Francorum Rege supra retulimus, Harprecht. *in tract. Jurid. de mortuar. part. 1. §. 4.* Nec errabimus, si hoc jus Domino proprietario concessum dicamus, ad imitationem illius veteris, apud Romanos vigentis juris, quo patronus liberto, in certis casibus, succedebat. *tot. tit. Inst. de libert. suocess.* liquida hos homines proprios cum libertis in quam plurimis comparant juris Interpretes apud Harprecht. *de jur. mortuar. part. 1. cap. 3. §. 5. & part. 2. per tot.* Sed de hoc jure mortuarii Celsissimo Electori Palatino competenti, eo minus dubitandum venit, quo clarius illud ipsum in Laudo Heilsbron, confirmatum conspicimus, in verb. *mortuarium* &c. item: *jus succedendi in bona vacantia.* confer. Laudum Heilsbron. apud Londorp. *in contin. act. publ. Lib. 10. cap. 126.* Dn. ab Imhoff. *in notit. Imper. Procer. Lib. 2. cap. 9. §. 23.* quomodo hoc jus mortuarii etiam alibi frequentetur, adducunt Stamm. *de servit. pers. Lib. 3. cap. 22. n. 7.* & Harprecht. *de jure mortuar. part. 1. §. 6. & sqq.*

X.

Similiter decimo, nonnullis in locis, Potentissimo Electori competit jus per suos officiales hominibus suis propriis, in alieno territorio existentibus, tutores & curatores dandi, inventaria conficiendi, atque rationes exigendi, modo id speciali conventionione, vel transactione ipsi fuerit concessum: nam extra ejusmodi conventiones & transactiones ista jura, ex tenore privilegii Wildfangiatus in alieno territorio vix prætendi possunt, secundum verba Laudi Heilsbronnensis extantis apud Londorp. *Lib. 10. cap. 126.* Habet tamen vi juris Wildfangiatus facultatem suos homines defendendi, & contra aliorum injurias & fraudes tuendi, nec non præcavendi, ne ab aliis vexis & immodicis exactionibus onerentur, unde etiam auxilium protectionis Electoralis majus, quam præstationum onus esse censetur. Auct. just. caus. pal. *part. 1. cap. 2. §. 15.*

§. XI.

XI.

Patefcit jam ex hifce juribus adductis omnibus, eos homines Wildfangios, quos in alieno territorio fors Potentiffimo Ele-
 ctori Palatino proprios, & Domini territorii fubditos fecit, du-
 plici jure cenferi, hujusque fubditos, illiusque homines proprios
 manere; nec enim abfurdus eft hiece diverfus talium hominum
 refpectus, cum utique unus idemque ut fubditus, certis juribus pof-
 fit fubjectus efle, & unus idemque ut homo proprius, ad alia onera
 teneri. Stamm. de fervit. perf. lib. 3. cap. 23. n. 2. Vnde etiam
 eft, quod jura, ratione hujus duplicis confiderationis, & Domino
 proprietatis, dem Leibherrn / & Domino territorii, dem Land-
 herrn / in una eademque perfona, alienum territorium quoddam
 inhabitante, competentia, etiam diverfimode & diftincte in Lau-
 do Heilsbronnensii fuerit indigitata, atque adjudicata, in cujus
 rei illuftrationem verba Laudi huc facientia adijcere non abs re fuit
 vifum, quæ ita fonant: *Quoad jura in ejusmodi proprios homi-
 nes, ut Wildfangios exercenda, difcrimen fieri debere, inter
 perfonalia in perfonam feu corpus, & territoria ex jure ter-
 ritorii competere: illa cum proprietate in corpora per privi-
 legium competere, atque ex veteri jure atque confuetudine circa
 proprios homines de iis ftatuendum; inde facultatem iftos ad-
 ventitios, atque ex his descendentes, in numerum priorum ho-
 minum recipiendi, & ftituendi cenfum corporis in pecunia
 vel gallinis, operas præftari folitas, fed ita, ut præftantibus
 tolerabiles, nec debitis fubditorum impedimento fint, moderatas,
 mortuarium, pecuniam pro introitu, den Fafche Gulden pretia
 manumiffionum, jus fuccedendi in bona vacantia, detractiorem,
 die Nachsteuer / ubi Dominus territorii hæc fpéciali privilegio,
 vel ufu nondum ceffit, juramentum fidelitatis & obedientiæ,
 fine præjudicio homagii Domino territoriali debiti, ftitutio-
 nem Præfeftorum, vulgo Auefauthe / qui ifta obfervent & exi-
 gant, jus mandandi & vetandi, quoad illorum debita, officia,
 & præftationes juxta confuetudinem, qua hæctenus talia in fin-
 gulis*

F

gulis

gulis locis exercita fuerunt, relinquenda esse; cetera territorialia jura, qua Domini confœderati in libello exprimunt, tam qua ex causa Wildfangiatus Serenissimus Elector Palatinus se sibi sumplisse negat, nempe indictiones, ascisias, gabellas, pecuniam pro itineribus filiorum, & elocatione filiarum, in ecclesiasticis & politicis, criminalibus & civilibus, realibus & personalibus, citationem, evocationem, cognitionem, executionem, appellationem, confirmationem contractuum, transactionum, testamentorum, pactorum dotalium & matrimonialium confirmationem, jurisdictionem in hereditate cernenda, jus venandi superius & inferius, forestale, piscatum, hospitaturam, alimentorum prestationem, tam pro hominibus, quam canibus & equis, censum melioramentorum, Advocatiam, affixionem & publicationem Palatinorum edictorum, mandatorum, rescriptorum, jussorum, citationum, metata & hospitacionem, ut & impensas militares, currus & equos pro impedimentis bellicis, Judeorum receptionem, & estimationem bonorum, finium & limitum descriptionem, quam cetera ejus generis jura, qua adhuc pratenduntur, veluti extra operas personales, angariorum, sequela, arma indicendi, lustrandique armatos, collectarum sive ordinariorum sive extraordinariorum, tutores & curatores dandi, eorumque rationes examinandi, inventaria extra casum bonorum vacantium, consciendi, ex tenore Privilegii Wildfangiatus seu proprietatis personalis, in territoriis Confœderatorum non competere, sed ab iis impostero ex hoc titulo abstinendum esse, nisi in locis, in quibus ex conventionibus aliquid talium est concessum &c. Confer. Londorp. in contin. act. publ. lib. 10. cap. 126. p. 486. & 487. Hæc jam loco speciminis cujusdam, academici exercitii loco, publicæ ventilationi subiecti, publice proposita sufficiant. DEO Ter Optimo, Terque Maximo, de præstito mihi auxilio sint dictæ grates immortales atque sempiternæ!

F I N I S.

Quod Tibi MAIORVM , Tibi quod PATRIS
æmula mens fit,
Ardor continuus, quo petis alta, probat.
Splendida signa probant studiorum, & strenua
virtus,
Ingenii, morum, sedulitatis opes.
Laudibus es binis dignus, qui talia jungis:
Ergo Te maneant præmia larga, precor.

Ita

*Generosissimo Dn. Respondenti & Autori
hujus Dissertationis animitus gra-
tulaturus accinebat*

PRÆSES hujus Disputationis.

In laudes iam nolo tuas excurrere verbis,
Dum Tibi tot docti vota secunda vorvent.
Ut tamen exhibeam prona criteria mentis,
En cape, qua scribit dedita penna Tibi.
Sis felix! semper bona Te fortuna sequatur!
Fata Tibi porro prosperiora fluant!

Hæc pauca Generosissimo nec non Doctissimo
DOMINO RESPONDENTI, Amico
suo æstumatissimo, gratulab.
apponere voluit

P. W. Perschbecher, Mœno-Francofurt.
Opponens.

F 2

Jura

Jura Palatini calamo dum vindice tractas,
 Quidque huic sit proprium, Dulcis Ami-
 ce, doces:
 Non magis ingenii vim magni ostendere posses,
 Quo porro stirpem nobilitare vales.
 Gratulor has laudes : sic præmia magna se-
 quantur,
 Ut magna est virtus ingeniumque Tibi.

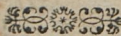
Hæc sunt,
 GENEROSISSIME DOMINE RESPONDENS,
quæ gratulabundus addere
voluit

F. H. Hildebrand. *Oppon.*

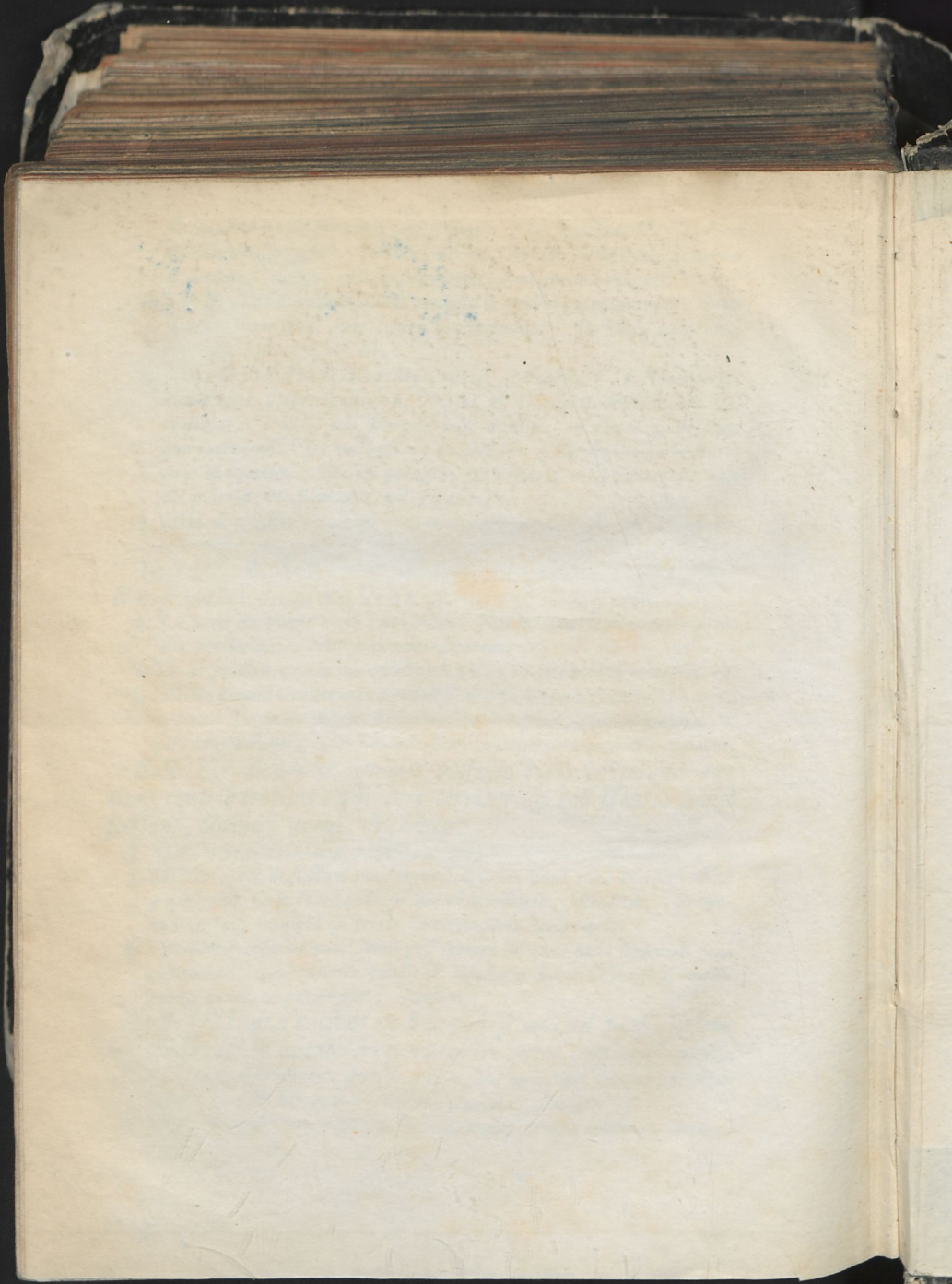
Quicquid molitur fortis Leo vincere, vincit,
 Obvia prosternit robore, victa jacent.
 Barbariem, o LOEWEN, victam virtute leonis
 Victas cerno Tibi jure dedisse manus.
 Ergo applaudo Tibi captum gratorque ferarum,
 Sic referes Patria fercula grata Tuæ.

Hicce Generosissimi atque Doctissimi DOMINI
 RESPONDENTIS, Amici hucusque in-
 tegerrimi, laudes promeritas reticere noluit,
 insuper de edito hoc singularis eruditionis
 specimine animitus gratulari, faustaq; omnia
 Eidem apprecari voluit Ipsi semper addictis-
 simus

R. F. ab Humbracht, Moeno-Francofurt.
Opponens.

Ks 1636

ULB Halle

3

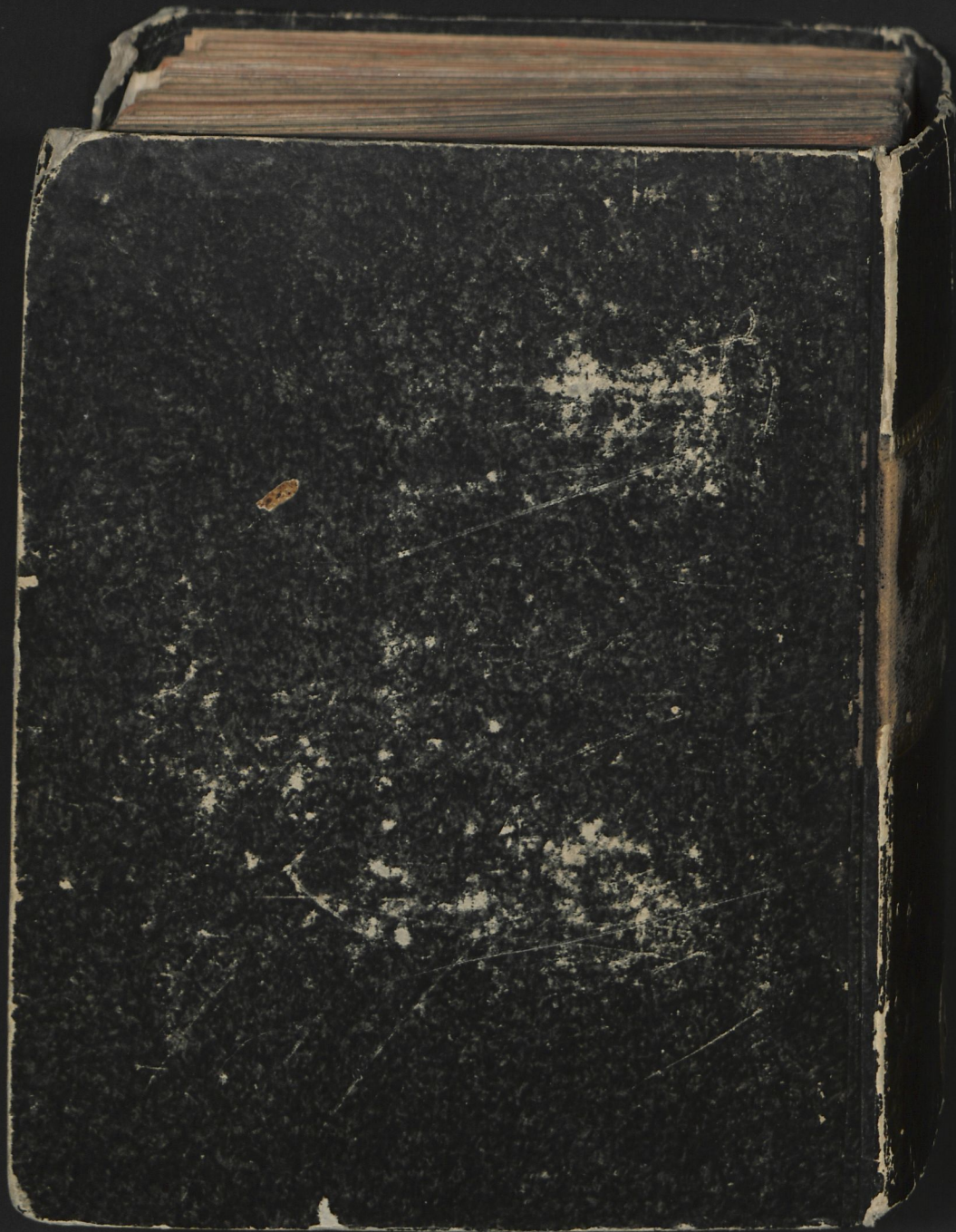
005 302 668

W17 V018

ml

89. B. V. 10.

TIO PVBLICA
DE
DFANGIATVS
SIMO ELE-
PALATINO
OPRIO

DERAMINE
DEBRANDI, JCTI
VC. PALAT. SOLISBAC
P. NORIC. CONSIL.
ROF. PVBL. 14.
VM VNIVERSITATE
VN. MDCCXVII 29
TER VENTILATA
A
AVRITIO DE LOEWEN
LATINO. 5/2

ALTORFI
LESIVS, VNIV. TYPOGR. A. 1723.

15. No. 24.

